

Περαιτέρω ἐλκύει τὴν προσοχὴν συλλογὴ ῥόδων ἐκ Πετρούπολεως. Δὲν εἶνε τόσῳ πλουσία τὸν ἀριθμὸν ὡς ἡ ἑτέρα ἢ τῆς Δρέσδης, ἀλλὰ περιέχει εἶδη τινὰ ἀληθῶς περικαλλῆ καὶ σπάνια. Ἀναγράφω τὰ ὀνόματα τῶν μᾶλλον ἐξόχων: *Δουξ Βέλλιγκτων*, ῥόδον πορφυροῦν· *Γαλλικὸς θρίαμβος*, βυσσινόχρου· ἢ *Γαλλία*, ῥοδόχρου· *Βόρειον Σέλας*, αἰματόχρου· *Ἀνάμνησις Βίκτορος Οὐγκώ*, σαρκόχρου· *Κυρία Δαυὶδ*, παρεμφερέ· *Ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης*, ἀγγλικὸν εἶδος γαλακτόχρου πολυφυλλον. Οἱ φίλοι τῶν ῥόδων ἄς ζητήσωσι τὰ εἶδη ταῦτα ἵνα πλουτίσωσι τὰς συλλογὰς τῶν καὶ δὲν θὰ μετανοήσωσι.

Παρατρέχω ἄλλας ἤττον ἀξίας λόγου συλλογὰς, καὶ πρὶν ἐξέλθω ῥίπτω τελευταῖον βλέμμα πρὸς ὅλον ἐκεῖνον τὸν ῥοδῶνα, ὃν ἀποτελοῦσιν ἑκατοντάδες φυτῶν. "Ὅσῳ καὶ ἂν εἶν' εὐμορφα τὴν θεάν, ἀλλὰ κινουσίην ἀλγεινὸν τι αἰσθημα ἐν ἐμοί. Μοὶ φαίνονται ὡσεὶ στενοχωρημένα, φυλακισμένα οὕτω ὑπὸ τὸ στακτόχρου πανίον ὅπερ τὰποχωρίζη τοῦ οὐρανοῦ, κάλλη ταλαιπωρούμενα ἐν βαρβαρικῇ γυναικωνίτῃ.

"Ὅχι! θέλω τὸ ῥόδον ἐλευθερον, παγκόσμιον, δῶρον τῆς ἀνοιξέως, κοινὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Θέλω τὸ ῥόδον ὡς τὸ εἰκονίζει ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐγκαυχόμενον:

Ἐγὼ στολίζω ζωντανούς, φοιμίζω πεθαμένους!
Τῆς παντρεμμένης τὰ μαλλιά, τ' ἀνύπαντρης τὰ στήθια
Τῆς χήρας τὸ προσκέφαλο, τῆς καλογορητῆς τὸ ῥάσο!

("Ἐπετι τὸ τέλος.)

Δ*

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ

Ἡ Ἔστια ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 593 φύλλῳ αὐτῆς ἀναφέρει ὅτι ἐν τοῖς δημοσιεύμασι τοῦ Max Müller καὶ τοῦ Schiefner (Schäfer?) ὑπάρχει μῦθος Σινικός, ὁμοιάζων πρὸς τὴν γνωστὴν κρίσιν τοῦ Σολομῶντος, ἐπιλέγουσα ἀπόκειται εἰς τοὺς περὶ τὴν συγκριτικὴν μυθολογίαν ἀσχολουμένους νὰ ἐξαγάγῃσι συμπέρασματα ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης ὁμοιότητος».

Τὸ γεγονός, οὗ ποιεῖται μνείαν ἡ Ἔστια, δὲν εἶναι μοναδικόν. Ἐν τῷ προτελευταίῳ Διεθνεί Συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν, συνελθόντι τῷ 1883 ἐν Λάυδεν τῆς Ὀλλανδίας, ὁ διάσημος ἰταλὸς ἰνδολόγος G. Lignana ὑπέβαλεν ἐκθεσιν περὶ λίαν περιέργων τινῶν εὐρημάτων ἐν Πομπηίᾳ. Ταῦτα ἦσαν τοπογραφίαι τῶν ὄχθων τοῦ Νεῖλου, μετὰ οἰκιῶν καὶ ναϊδρίων αἰγυπτιακῶν, νηῶν μετὰ πρῶρων ζωφόρων, σκηνῶν ἀποκορύπτουσαι μυστήρια ὅχι βεβαίως σεμνά, κροκόδειλοι καὶ ἵπποπόταμοι καταπίνοντες καὶ

ἐξεμουῖντες πυγμαίους, ἔπειτα σκηνὴ τις δικαστικὴ μετὰ στρατιωτῶν, θεατῶν, δικαστῶν, δημίων καὶ μιᾶς ἀπανθρώπου μητρὸς, εἶτα τίγρεις, λέοντες καὶ ἄλλα διάφορα. Ἐπέστησεν ἰδίως τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐν τῷ Συνεδρίῳ ὁ κ. Lignana ἐπὶ μιᾶς σκηνογραφίας, ἧς καὶ παρουσίασεν ἡμῖν φωτογραφικὸν πανομοιότυπον. Ἐπὶ ἐξέδρας τινὸς ἀπέναντι σκηνῆς κἀθηνται τρεῖς δικασταί, καὶ ὀπισθεν αὐτῶν σειρὰ στρατιωτῶν ἀπέναντι τῶν δικαστῶν παρίσταται γυνὴ γονυκλινῆς καὶ ἰκετεύουσα, καὶ ὀλίγον ὀπισθεν τράπεζα τρίπους, καὶ ἐπ' αὐτῆς νήπιον γυμνόν, παρὰ τὸ πλευρόν τοῦ ὁποίου ἀνὴρ φέρων μάχαιραν, δι' ἧς θέλει νὰ φονεύσῃ τὸ νήπιον ὀλίγον ἀπωτέρω ἄλλη τις γυνὴ ἀδιαφοροῦσα πρὸς τὰ συμβαίνοντα ἐν τῷ βᾶθει τῆς σκηνογραφίας θεαταὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες· δύο ἰδίως ἄνδρες ἐπιστῶσι τὴν προσοχὴν τοῦ παρατηρητοῦ, ὧν ὁ εἷς, ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ἐπιθυμῶ τὸν φόνον τοῦ νηπίου, ὁ ἄλλος δὲ φοβεῖται.

"Ἄμα ἀπεκαλύφθη ἡ ζωγραφία αὕτη ἐν οἰκίᾳ τινί, ἧτις ἐξεχώρησεν ὑπὸ τὴν λάβαν τοῦ Βεζουβίου, ἡ γενικὴ γνώμη, καὶ θεολόγων μὴ ἐξαιρουμένων, ἦτο, ὅτι ἡ σκηνὴ οὐδὲν ἄλλο παρίστα ἢ περίφημον κρῖον τοῦ Σολομῶντος. Ὁ κ. Lignana ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου, καὶ τοι τινές, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐγνώματέυσαν ὅτι ἦτο παράστασις τοῦ μύθου τοῦ Τηλέφου καὶ Ὀρέστου, ἢ μίᾳ τῶν συνήθων δικαστικῶν σκηνῶν τῶν καταχθονίων· οἱ τρεῖς δικασταί, οἱ ἐπὶ τῆς ἐξέδρας καθήμενοι, θὰ ἦσαν οὕτως ὁ Μίνως, ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Ραδάμανθυς. Ἄλλ' οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος σκηνογραφία οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν εἰμὴ τὴν κρίσιν τοῦ Σολομῶντος. Ἡθέλωμεν ἀναπτύξῃ ἐνταῦθα τοὺς ὑπὲρ τούτου λόγους, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἰδίως εἶναι πῶς πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ τὸ φαινόμενον, ὅτι ἐν ταῖς ἰνδικαῖς παραδόσεσιν ἀπαντῶσι πολλαὶ αἰτίτινες μεγάλην καὶ καταπληκτικὴν ὁμοιότητα ἔχουσιν εἴτε πρὸς τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν εἴτε πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Εὐαγγελίων. Ἐν Πομπηίᾳ π. χ., πῶς ἦσαν γνωσταὶ παρὰ τοῖς ἔθνικοις παραδόσεις ἰουδαϊκαὶ; Ἴσως ἄρα γε ἐκ τῶν σχέσεων ἰουδαίων πρὸς ἔθνικοις; Ἄλλ' αὐτὰ πρὸ τῆς καταστρεπτικῆς ἐκρήξεως τοῦ ἔτους 79 δὲν ἦσαν τηλικαῦται, ὥστε νὰ ἦναι διαδεδομένη μετὰ τῶν ἑθνικῶν ἢ παραδόσεις τῆς κρίσεως τοῦ Σολομῶντος μέχρις ἐξεικονίσεως ἢ καὶ παρωδίας. Ἴσως ἡ εἰκὼν εἶναι ἔργον ἀλεξανδρινοῦ τινος, γινώσκοντος τὴν Π. Δ. ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι ὑπόθεσις ἀπλῆ καὶ ἐπιδεικτικὴ ἀντιρρήσεων.

Ἄλλως οὐχὶ ἀπαξ ἀλλὰ πολλάκις ἀπαντᾷ ἡ κρίσις τοῦ Σολομῶντος ἐν ταῖς Ἰνδικαῖς παραδόσεσιν. Οὕτω π. χ. εὔρηται ἐν τῷ Καγκοῦρ μεταφράσει τιβητικῆ τοῦ Τριπιτάκα· ἐπίσης εὔρηται ἐν τοῖς παλὶ τῶν Γάτακα. Τολμηρὰ θὰ ἦτο ἡ γνώμη ὅτι ἡ παράδοσις ἐξ Ἰνδιῶν μετεδόθη εἰς τοὺς Ἑβραίους· διότι εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι αἱ πηγαὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων συνετάχθησαν τὰ βιβλία τῶν Βασιλειῶν τῆς Π. Δ. εἶναι πολὺ ἀρχαιότεραι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἀνεπτύχθη ὁ Βουδδισμὸς ἐν Ἰνδικῇ. Κυρίως εἰπεῖν λοιπὸν τὸ ζήτημα μένει ἄνευ θετικῆς καὶ ἐπὶ ἐπισήμων ἐγγράφων στηριζομένης λύσεως.

Ἄλλὰ καὶ τὸ γενικώτερον ζήτημα μένει ἀκόμη ἄλυτον. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῆ σήμερον ὅτι ὑπάρχει σχέσις τις μεταξύ τῶν Ἰουδαϊκῶν, ἑλληνικῶν καὶ αὐτῶν τῶν χριστιανικῶν ἰδεῶν καὶ παραδόσεων πρὸς τὰς βραχμανικὰς καὶ βουδδιστικὰς. Ἄλλὰ πῶς ἐξηγητέα ἡ σχέσις αὕτη; Ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται κρίσις αὐστηρὰ καὶ ἀμερόληπτος. Πῶς ἐξηγητέα ἡ σχέσις μεταξύ ἑλληνικῶν καὶ Ἰνδικῶν ἰδεῶν καὶ παραδόσεων; Μέχρι τινὸς ἐπιστεῦετο ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν μύθων τῶν κλασικῶν Ἑλλήνων μετεκομίσθησαν εἰς Ἑλλάδα ἐξ Ἰνδιῶν· ἀλλὰ πρῶτος ὁ κλεινὸς καὶ γεραρὸς ἀνατολιστῆς Weber ἀντέταξε δυσκολίας κατὰ τῆς παραδοχῆς τούτου καὶ ἀμφιβολίας τοιαύτας, ὥστε πολλοὶ ἐπίστευσαν ὅτι οὐχὶ οἱ ἑλληνικοὶ μῦθοι προῆλθον ἐξ Ἰνδιῶν ἀλλ' οἱ Ἰνδικοὶ ἐξ Ἑλλάδος. Τὸ ζήτημα ἐγένετο γενικώτερον, καὶ οὐ μόνον οἱ μῦθοι τῶν κλασικῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ παραδόσεις αἱ περιεχόμεναι ἐν ταῖς διαφόροις φιλολογίαις, ἀνατολικαῖς καὶ δυτικαῖς, (τῆς Ἰουδαϊκῆς συμπεριλαμβανομένης) συνεκρίθησαν πρὸς τὴν βραχμανικὴν καὶ βουδδιστικὴν φιλολογίαν τῶν Ἰνδιῶν. Καρπὸς τοῦ θαυμασίου τούτου ἔργου καὶ τῆς κοπιώδους συγχρίσεως ὑπῆρξεν ἡ πεποίθησις ὅτι μέγα μέρος τῶν μύθων ἐκείνων καὶ παραδόσεων ὑποθέτει μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πηγὴν, Ἰνδικήν. Ἄλλ' ἡ πεποίθησις αὕτη δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πανταχοῦ καὶ περὶ πάντων. Τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν περὶ πολλῶν παραδόσεων τῆς Γραφῆς, αἵτινες ἀπαντῶσι καὶ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς. Ὑπάρχει παράδοξις ὁμοιότης μεταξύ τῶν Ἰνδικῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἡμετέρας ἱερᾶς ἱστορίας. Ἄλλ' εἶναι λίαν πιθανόν, κατὰ τὸν ἄγγλον ἰνδολόγον Cust, ὅτι οἱ μῦθοι τῶν λεγομένων *Ψευδευαγγελίων* καὶ αἱ χριστιανικαὶ εἰκόνες νὰ εἰσέδυσαν εἰς τὴν Ἰνδικὴν διὰ μέσου τῶν Νεστοριανῶν. Τὸ αὐτὸ ἢ ὁμοίον δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν περὶ τῶν παραδόσεων τῆς Π. Δ. αἵτινες ἀπαντῶσιν ἐν τῇ Ἰνδικῇ φιλολογίᾳ. Σημειωτέον ἄλλως ὅτι οὐχὶ πᾶσαι αἱ ἐν τῇ Ἰνδικῇ φιλολογίᾳ ἀπαντῶσαι παραδόσεις εἶναι ἀρχαιο-

τάται· τὸναντίον πολλαί, ὡς τοιαῦται κατ' ἀρχὰς πιστευθεῖσαι, ἀπεδείχθησαν πολὺ νεώτεραι. Μήπως τὸ αὐτὸ δὲν συνέβη ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ φιλολογίᾳ; Ὑπάρχει ἐνίοτε καὶ ὁμοιότης ὀνομάτων ἀλλ' ἡ ὁμοιότης αὕτη εἶνε, κατὰ τὸν αὐτὸν Cust, τυχαία πολλάκις· οἱ δὲ κριτικοί, οἱ συζητοῦντες τοιαῦτα ζητήματα δὲν πρέπει νὰ λησμονῶσιν ὅτι ἀπλῆ συμπτώσις γλώσσης οὐδὲν ἀποδεικνύει, καὶ ὅτι αἱ συμπτώσεις τῆς διανοίας δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν ὅταν παραδεχθῶμεν σημεῖα κοινὰ τῶν ἀρχῶν, τῶν ἰδεῶν, τῶν συστημάτων τῆς Ἀνατολῆς, ἅτινα εἶναι ἀρχαιότατα.

Συμπεραίνομεν λοιπὸν λέγοντες ὅτι δὲν δυνάμεθα πάντοτε, ὅσάκις ἀπαντῶμεν παράδοσιν τινα κοινὴν παρὰ δύο ἢ πλείστοις ἀνατολικῶς ἔθνεσι, νὰ εἰπώμεν ἀδιστακτικῶς ποῖον ὑπῆρξε τὸ δανείσαν καὶ ποῖον τὸ δανεισθέν.

Οἱ πρῶτοι διαπλεύσαντες τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, τὰ περσικὰ καραβάνια τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Γάγγου δυνατὸν νὰ ἐξήγαγον καὶ εἰσήγαγον, συγχρόνως μετὰ τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, τὰς διδασκαλίας, τὰς σκέψεις, τὰς ἰδέας, αἵτινες ἀδύνατον εἶναι νὰ λησμονηθῶσι, τὰς λέξεις, αἵτινες, ἀπαξ λεχθεῖσαι, ζῶσι διαπαντός. Ἄλλὰ τίς ὠφελεῖτο ἐκ τῆς συναλλαγῆς ταύτης;.. Πολλὴ σοφία κατηναλώθη ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ ζήτηματι καὶ θὰ καταναλωθῆ, ἄνευ θετικῶν καὶ ἀναμφισθητήτων ἐξαγομῶν.

Ταῦτα, κύριε Συντάκτα, δημοσιεύσατε, ἂν τὰ κρίνετε ἄξια, ἐν τῇ ἀξιολόγῳ *Ἐστία*.

Ἐν Κερκύρα, 20 Μαΐου 1887.

ΣΠΥΡ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΣ.

ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ

Κατὰ τοὺς ἀτυχεῖς ἐκείνους χρόνους τῆς δουλείας, ὃ Ἕλληνας μόνον παρηγορίαν εἶχε τὴν θρησκείαν, ἀνακουφιζόμενος ἐκ τῶν ἀπειραρίθμων δεινῶν, ἅπερ κατεπίεζον αὐτόν. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἱερέως συνεκεντροῦτο ὅλη ἡ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις αὐτοῦ. Ὁ ἐνδοξὸς ἀγὼν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀνέδειξε πλείστους ἥρωας φέροντας τὸ ἱερὸν ἔμβλημα τῆς θρησκείας, μετὰ καρτερίας προκινδυνεύσαντας ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς δούλης ἡμῶν πατρίδος.

Ἐπίζηλον μετὰ αὐτῶν θέσιν δύναται νὰ καθέξῃ ὁ ἐν Ἀγίᾳ Λαύρᾳ ὑψώσας τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ εὐκλεῆς ἱεράρχης Γερμανός. Ὀλίγοι ἄνδρες, ὡς αὐτός, ἐν χρισίμοις πολιτικαῖς περιστάσει κατέδειξαν τόσην σύνεσιν καὶ ἐτοιμότητα πνεύματος. Μυθεῖς ἐνωρὶς τὰ